

Zywot Konstantyna Wielkiego.

Kościoła; a Biskup Alexander Cárogradzki, będąc temu przećiwny, gorąco Páná Bogá prosił, aby pokazał chytróść y edráę Aryuszowę, iuż będąc w Rynku Aryusz, záchcialo mu się ná potrzebne mieysce, do którego wifedzy, wszystkie tam zniego trzewa y zwątrobą wypadły, y záraz tam zdechł, ze wstydem wielkim Aryusz, osobliwie tych ktorzy go zwielką pompą prowadzili.

Zyiąc tedy Konstantyn sześćdziesiąt lat y trzy ná swiecie, a będąc ná Państwie Rzymiskiem trzydzięści y jeden rok, szczęśliwie y zwielkiem nabożenstwem żywota swego dokonczył Roku 337. dnia 22. Maiá, w Nikomedycy, z żalem y płaczem wszystkich stanow. Ciąlo iego wziota trumne włożono y w Cárogradzie pochowano.

Po którego śmierci Synowie jego, których było trzech Państwem się Rzymiskiem podzielili. Konstantynus stárszy Syn, wziął wszystkie Królestwá za górami Alpes, to iest Francuskie, Niemieckie, Węgierskie, y Angielskie, y insze tym przylegle. Nymłodszy zaś Konstans, wziął Rzym, y Włoską Ziemię Sicilię, Illiryk y wszystkę Afrykę. A średni Konstantius wziął wschodnie Państwa, od Carogrodu aż do Persyej. Aże ten był Aryáninem, począł swoje Państwo od morderstwa, wprzod Pokrewnych swoich pozabiawszy: Ledwie się Gallus y Julian Synowie Konstantiusza od niego ochronili, albowiem Gallus był chory, a Julian był iescze Dziecięciem, ale bodayby się był nie vchował. albowiem potym będąc Apostata, wiele krwie Chrześciańskiey narozlewał, następiwszy na Państwo Rzymiske, po

Konstantynie Wielkim, we dwadzieśiąt y cztery lat. Roku Pańskiego, 361.

O S K A R B I E

Nigdy nieprzebranym Kościoła Świętego Katholickiego.

KRZYZV PAN SKIM KSIEGA PIERWSZA.

Ktora się dzieli ná Szesc Części.

W Pierwszej Części: uważa się wielkość Męki, y śmierci niewinnej Páná y Zbawiciela świata. Przytym okrucieństwo niezmicenne Narodu Żydowskiego, od których jest Ukrzyżowany.

W Drugiej: Iako Duch Święty męcz, y śmierć jego wyraża w Pismie Świętym Figurami, y przez Proroki one danno opowiedział.

W Trzeciej: Iako aby Świat Krzyziego S. miał w wielkiej użyciu, wiele go razy Bóg ná Niebie, y na innych rzeczach stworzonych reprezentował.

W Czwartej: Iako Kościół Święty Katolicki zdawań zwykły używać Krzyżom y Obrazom Świętych względem swego nabożenstwa.

W Piątej:

¶ Piastey: O Obrażach Pána nášego, y inßjch iego
Świętych wielce cudownych.

¶ Szostey: Iako wielka iest moc, y wladza samego zyt-
ko znaku Krzyża Pánskiego.

Ecce Crucem Domini, fugite partes aduersæ.
In Laudibus.

Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Psal: 131.

PIER.

PIERWSZA CZĘŚĆ TEY KSIĘGI

IEST.

¶ Wielkiey á niewinney Męce y Smierci Pána y Zbawiciela
Świata: przytym o Zydowskim okrućieństwie, od których
iest niewinnie Ukrzyżowany.

ROZDZIAŁ I.

Iako przedym Krzyż był wielce brzydkim, y okrutnym in-
strumentem na trącenie Złoczyncom wymyślony.

ZE tylko v Žydow / ale y v sámym Pogan / nie
bylo sromotniejszego y okrutniejszego karania / tą-
ko wieśać na Krzyżu złoczynce / lubo to gwozdźia-
mi rece y nogi ich do Krzyża przybijano / lubo też
sámemi powrożami przywiesziano.

Krzyż dla swej srogosći nazýwa sie okrutnym /
abowiem z Lacińskiego Crux à Cruciendo est
dicta. Titus Liuius, Seneca, y drudzy Pogánis ten instrument
smierci nieſczeſliwym / y wielce sromotnem Drzewem / nazýwali / táké
mu Tytuł daliac: Infelix arbor, infelix lignum, infelix & in fa-
mis stipes: dla tegoż od Poetow nazýwa sie / pæna ſæua, dura,
horrenda. A Calistrato & Paulo Iurisconsultis, sumnum sup-
plicium. Ab Vlpiano, suprum, ab Aquileio extrema pæna. A
Cicerone, Crudelissimum supplicium. A iako świadczy Cicero:
i i y Pisatze

2 Pierwszy Księgi, Pierwsza część

Iz y Pisarze nowa takiego nie nadowali, ktorymby sprośność Krzyża dośćatecznie wyrazić mogli.

Pismo Święte o takich mówi / Iz przeklety jest ktorzy wiśi na Drzewie. Maledictus qui pendet in Ligno. Deuteron: 21.

Rzymianie iz byli w wielkiej sprawie w rosyjskiego świata dla swoi-
łob wolności, nigdy tego nie dopuszczali, aby którego Rzymianina mia-
mo kiedy karać śmierćią, Krzyżowa, lubo o największy wyszepk / iako
mówi Cicero in Verrem Act. 7. Facinus est vinciri Ciucem Roma-
num, scelus verberari, prop̄ parricidium necare, quid dicam in
Crucem tollere? A bárzo nárzekal tenze Cicero na Kalużę Verrę /
iz przeciwko prawu y zwyczajowi, iednego Mieszczanina Rzymskiego
potepil, y stażał na śmierć Krzyżową. Nie karano tedy w Rzymian
taką śmiercią, tylko drayców Rzeczypospolitej, abo niewolników, y
to takich, ktorzy ledwie godni byli, że się ludzmi zwaci mogli, według
onych słów. Horat. Sat. Pone Crucem seruo &c. O demens ita
seruus homo est.

Augustus Cesarz iz bęsc Tysięcy Niewolników Kazal w Sycilię
w bić na Krzyż, oczym Oforius Lib. 6. Cap. 18. świadczy / wielkie
mu okrucieństwo przypisane.

Pisze Plutarchus Lib. de Fortuna Roman. Iz na wielka stro-
mota y zelźwość tych ktorzych na takowa śmierć potepiano, na kazdy
rok psa przybitano na Krzyż, y wlożono po rosyjskim mieście po Rynku
y ulicach, aby ludzie na to patrzać, na tak sromotna śmierć nie wrabieli.

W Rzymie na takich, ktorzy samych siebie zabili, wydał Dekret
Tarquiniius, aby Ciało tak na Krzyżu przybitano, chcąc drugim ta-
kową śmierć obrzydzić.

Theophilaktus in Ioannis Cap. 19 dale przyczynę / dla czego
Chrystus Pan, potepiony na śmierć, nosił swój Krzyż na Góre Gol-
gota, mówiąc, iż Poganie y Idzik taki się brzydzili Krzyżem, że y dotykając
sie go im nie godzili, dla tegoż samym złoczyńcom dawali go nosić.
A iz Chrystusa Pana Krzyż był bárzo ciężki, ledwie przymusili Sy-
mona Cyreneusza, aby mu go pomogł dźwigać.

W Rzymian największe, y bárzo zelźwo przeklinanie było / życząc
komu Krzyżowej śmierci, y to się zabili, kiedy komu rzeczono. Ad
Crucem

3 Ogórkie nigdy nie przebranym

Crucem, ad Coruos &c. Iz na Krzyż na Kruci.

Chryzostom Święty powiada. Iz śmierć Krzyżowa była w Zys-
dorze przeklata, a między Pogany brzydką y sromotną. Mors inquit
Crucis; mors turpissima, & omnium teterima, apud Iudeos
maledicta, & inter Geates abominanda. Homil. de Laudibus
Sancti Pauli.

ROZDZIAŁ II.

O Krzyżach rozmaitych.

Krzyże na ktorzych złoczyńcow wießano, rozmaitey były Figury,
iedne takież Drzewo tylko samo było, które w kwadrat ociosano
y wzdłuż go ku gorze wyrównione, do którego lotrów za rece opak nad
głową one przybijły, abo powrozem przywiązały, wießano.

Drugie Krzyże były złożone ze dwuoggą drzewa, ktorych troje
kabywała figura, iedne na kształt Litery T, ktorą Grecowie zowią
Tau. Taki Krzyż zwano Crux Commissa.

Drugie Krzyże były na kształt litery X, którego Krzyża dwa konie
ca były w kopane w ziemie, a dwa ku gorze wyniosłe, taki Krzyż przed
tym zwano Crux Descussata a potym Crux Andreana, iz iako jest
tradicia Andrzeja Święty Apostoł na takim był zawieszony.

Trzecie Krzyże były takież figury, iz dwoje drzewa składano y
spoiono, także poprzeczne nie daleko wierzchu drzewa wzdłuż wyrasta-
wiającego, malo dwa konce, jeden na wschod, a drugi na zachód sionca,
abo na południe y na północ, iako się go trafiło postawić, aby rece do-
brze tak wyciągnione, mogły się na nim przybić, iako się Krzyż Chrys-
tusza Pana maluje. A taki Krzyż zwano Crux immissa. Którego
figura Cyprian Święty Tomo 3. edit Pamel tymi pięknie wiers-
zami opisuje.

Arboris haec species uno de stipite surgit:
Et mox in geminos extendit brachia ramos;
Sicut plena graues antennæ Carbasa tendunt,
Vel cum disiunctis iuga stant ad aratra iuuencis.

¶ Pierwszy Księgi, Pierwsza część

Bózili święty in Cap. ii. Isaiae. O Krzyżu na którym Chrystus Pan przybit / Figure jego opisując mówią iż Krzyża części czworo tak się rozdzielały / także kozda z nich samym strażaniem / oraz na cztery części świata patrzą : aby tym znaczeniem wszystkie rozdzielenia świata / przez te części Krzyża swego / do Zbawienia dusnie służyc mogły. Crucis partes inquit, quadrifariam disperiuntur, ita ut vnaquaq; suo annutu, simul quatuor spectet mundi partes: ut hac significatione omnes mundi partitiones, per eas, Sanctæ Crucis partes ad salutem rectè dispensentur.

R O Z D Z I A L III.

Zwyczaj był u Rzymian, iż tych których Krzyżowac miało, pierwsi ich Biczowano.

Takaki sposób był u Rzymian karac złoczyńców / lubo to Detres towanych na śmierć / lubo też tylko na karanie i poprawę takich / według załugi. Jednych kielm bilano / drugich rozmarni sieczono / innych zas biczowano. To karanie kielm które zwano Fustuarium & z Grecja Xylocopian było dwudzieścia / jednych bito aż do śmierci / & drugich / aby tylko zwyczaj prawa zachowano względem załugi / jeśli nie wiele zgrzeszył / raz abo kilka takiego kielm uderzano / jeśli wiecej Eto zrobili / bardziej takiego bito / iako o tym świadczy Polybius Lib. 6. Histor.

Tych których byli pod prądem Rzymskim palcatem abo laską Maccice winni byli bito : i takie było karanie naruczeń / według onego co Livius o Scipione Młodszym do Numancie napisał. Lib 57. Epitom. Quem Militem extra Ordinem deprehenderit ; si Romanus esset, vitibus : si extraneus, fustibus cecidit. Atorego karano rozmarni / było to z wielkim wstydem / niżeli karanie Rzymi / dla tego żołnierzów nigdy rozmarni nie skonco / chybą takiego / który iż był na śmierć poteplony. Także Mieszczańina Rzymiego nigdy się nie godziło bić abo siec rozmarni / a daleko bardziej onego biczować / było prawo o tym Cic. Orat de Rabirio.

Biczos

O Skarbie nigdy nie przebranym.

Syczowanie abowiem nad te karania mianonowane / było najdroższe / i nieważne / i samych tylko niewolników tak karano / abo na śmierć strażnych : dla tego Marcellus Iuris Consultus L. Seruorum ff. de pænis tak mowi. Ex quibus Causis Liber fustibus creditur, ex his seruum Flagellis cædi, & Domino reddi iubetur.

Czytamy w Dziejach Apostolskich Act. 22. Kiedy Paweł Świętego Tribunus roształ był Centurionowi biczami siecz / i meczyc go / i iż go było przywiezane do stupi : ozwie się Paweł Święty do Sennika / i esliż człowieka Rzymianina / i nie potepionego : godzi się nam biczować / Si hominem Romanum & indemnatum ; licet vobis flagellare ? Co gdy usłyszał Sennik dał znac o tym Trybunowi / który dowiedział się że był Mieszczańinem Rzymianinem / roształ go wolno puścić. Także też przedtem kiedy go w Macedonii / w Philipie Mies. ie / z Towarzystwem iego Sylo / roształ Magistrat rozmarni siecz / i postym do Karceres rośdził : a nędziutrz ich kazaano potaeniie wypuścić / rzecze do nich Paweł święty. Casos nos Publicè indemnatos homines Romanos miserant in Carcerem , & tunc occulte nos eiciunt ! Non ita : sed veniant , & ipsi nos ciiciant. Obiczo warzy nas karzenie / nie potepionych ludzi Rzymistów rośdzili do wiezienia / a teraz potaeniie nas wyrzucata. Nie tak ale nich przoda / i nas sami w rzuca. Gdy tedy usłyszał iż byli Rzymianie / vlekli się przepasali ich. Act. 16.

Jednak na takiego który był stany na śmierć / iż tam nie respera etowano / i esliż był Mieszczańinem Rzymianinem / lubo nie / i owoce w samym Rzymie kiedy Paweł Święty był stany na śmierć / pierwsi go rozmarni bito do stupi przywiezawoś. Taki stup jest w Rzymie w Kościele S. Mariæ Trans Tyberim.

Jeszcze to trzeba wiedzieć / iż rozmaito biczów na katorwanie złoczyńców / iedne były z powrotkow abo stryczkow vizynione / drugie z rzemieniami / o których czasem przywieziano kości ostre / żelazne paszury / gwiazdzie / któreby ciało śarpaly : Takie biczowanie były to perambula supplicii supremi , kied Ego miano otrutno śmiercią karac / takimi strogimi rozmarni przywiezawoś go do stupi biczowanego.

A;

Oczym

6 Pierwsze Księgi, Pierwsza Część

○czym wspomina Iacobus Bozios Lib. 1. de Cruce: Capit. 3.
Et P. Gretf. Lib. 1. cap 8. y insi.

Ja czasu Julianus Apostoli / tak okrutnie biczowano Męczenników Świętych / że też Kolumny aby Ślupy przy których biczowano krwio z pływały. ○czym Grzegorz Święty Nazianzenus wspomina Orat 1. ad Julianum. Do Kolumny ich twarza obrociły / y ja rece tak przywieziono / żeby się nogami ślemie nie dostały. Niceph. Lib. 7. Cap. 9. à tako Eusebius Cesarien. Eccl. Hist. Lib. 8. Cap. 11. piše / że y kilka oraz twarza do siebie obrociły / do Ślupów przywieziono y sieczono. Vultu alterius (inquit) in alterum obuersoligati, & Columnis, pedibus non ad terram demissis, appensi.

ROZDZIAŁ IV.

Chrystusa Pana nim go na śmierć prowadzono w przed go wielce okrutnie Biczowano.

12 Ko Chrystus Pan był okrutnie Biczowany. Wiele jest Ojcow Świętych którzy sa tey opiniey / iż troiami biczami co raz okrutowiejszemi był biczowany. ○czym wspomina Eusebius de Passione Domini. Święty Wincenty Ord. Præd. in Serm. de Parasc.

Chrysostom Święty Komentujac one słowa Izaiasz Proroka Cap. 53. Disciplina pacis nostræ super eum, mówi: Ista disciplina fuit dura, quia Virgis & spinis, durior quia flagellis nodatis, durissima, quia Catenis ferreis Christus fuit casus. Ta Disciplina aby biczowanie powiada było okrutne / iż rozmarni y Cierniem / okrutniejsze iż biczami wezlowatemi / a nayokrutniejsze / iż lancuchami żelaznymi Chrystus był biczowany.

P. Seraphinus à Porecta Ord. Præd. in 3. p. D. Th. q. 47. Ar. 1 Declaruiet to tak z opiniey Świętego Wincentego Ferreriusa / iż pierwsi żołnierze / którzy Chrystusa Pana Biczowali mieli rozgi z Ciernia rozmaitego barzo ostrego / y takimi go rozmarni biczuac / skore Ciało jego dsiurawili: a gdy sie ci pomerdrocali / drudzy nastopili z biczami

O Skarbie nigdy nie przebranym.

7
bicząmi / na których końcach były wezły / ostremi wielce gwozdziami przewożane / y temi biczując ciało jego drapali: Po tych iefcze trzeci nastopili z biczami z Lancuchowem rozmionemi na których końcach były żelaźca ościsłe / y tymi go biczując / Ciało tego śarpali.

Słowia tego żacnego Doktora tesa Milites primi flagellantes, habuerunt virgas de spinis, & vepribus acutissimis confectas, & his virgis flagellando cutem Christi aperuerunt. Secundi autem illis primis fatigatis succedentes, habuerunt flagella, in quorum sumitate erant nodi, aculeis acutissimis transfixi, & his flagellando Carnem Sanctam scindebant. Illi deniq; qui istis secundis succedebant habuerunt Catenas habentes vincos in sumitatibus, & his flagellando, Carnem vi quadam extraxerunt.

Te rozumienia Ojcow Świętych / iż tak okrutnie był biczowany Chrystus Pan / potwierdzają się z Rewelacjey Brigitte Świętej / Etos tery samej Panny Przenajświętszej / bedac przy jego tak okrutnym biczowaniu / raczyła to obiawić ; one napominając do rozmyślania wielkiej Męki jego / to do niej mowiąc: Dwazaj Oblubienico nowa / Meks Syna mego / ktorego Meka roszcztich Świętych Męki w gorzkosci przewyzszyła. Ic. A o Biczowaniu jego to iż powiada: Ja pierwszym uderzeniem onego / iż toram nayblizey stala / padlam na ślemie iako umarla / a potym przyzedsię do siebie / widziałam Ciało jego zbitę y biczowaną aż do kości / tak iż kości jego były widziane. A co nazyaloś śniejego było / iż kiedy odrywano z Ciala jego bice / Ciało samymi biczami śarpali : Gdy tedy Syn moj w bystek krwia z lany / tak stan zdrapany na Ciele / ze w nim nie znajdowało się nic Ciala jego niezranionego y nie podrapanego. Tedy jeden Duchem w sobie nadchniony zawołana tych którzy go biczowali / iżali go zabić tak chcecie nie osądzonego na śmierć ? y zaraż przeciął powrozy / którymi był przywiazany potym Syn moj ubrał się w odzień swoje / y na ten czas miejsce kiedy staly Nogi Syna mego / w bystko Krwia napełnione obaczyłam / y z Stop Syna mego poznawałam chodiego / ktorzy go prowadzono / iż weszście ktorzy sedi byla woldziana ślemia złana Krwia jego. Ktorey słowa w Lacińskim te sa.

Considera sponsa noua Passionem Filii mei, cuius Passio
Omnium

8 Pierwszy Księgi, Pierwsza Część
Omnium Sanctorum Passionem in amaritudine superauit, &c. de flagellatione vero illius dicit Ad primum ictum, ego quæ astabam propinquius cecidi quasi mortua, & resumpto Spiritu vidi Corpus eius verberatum & flagellatum usq; ad costas, ita ut constet eius viderentur. Et quod amarius erat, cum retraherentur flagella, carnes ipsis flagellis fulcabantur, cumq; Filius meus totus sanguinolentus, totus sic laceratus stabat, vt in eo non inueniretur sanitas, nec quid, quod non flagellaretur, tunc unus concitato in se Spiritu quæsiuit, Nunquid interficietis eum sic iniudicatum? & statim secuit vincula eius: vnde Filius meus induit se vestibus suis: tunc locum ubi stabant pedes Filii mei, totum repletum sanguine vidi, & ex vestigiis Filii mei cognoscbam incessum eius: quo enim procedebat, apparet at terra infusa sanguine. Lib. 1. Reuel. cap. 58.

Proto też wspomina Panna Przenajświętsza/że go do stupi tak nasz giego przywiózano/ iako sie urodził/ nie mając żadnego nakrycia na Ciele swoim / y cierpiąc wielki wstyd z nagości swojej. Alligatus autem nihil omnino operimenti habebat, sed sicut natus est sic stabat, & patiebatur erubescientiam nuditatis suæ. Ibidem in Lib. 1. Reuelat.

Bylo to prawo u Žydów Deuteron: 25. Jeśliby kto zeflużył na karanie takie/ aby go biczowano / tedy za najwiekły występ nie goźdilo się mu wiecey dać plag nad czterdziest: Zady też napisano. Pro mensura peccati, erit & plagarum modus, ita duntaxat ut quadragenarium numerum non excedat, ne fæde laceratus ante oculos tuos, abeat Frater tuus.

Niepamiętali Žydzi natо prawo Boże na ten czas/ przypatrując się takiemu okrutnemu Chrystusowi Pana Biczowaniu aby go nad prawo ich nie biczowano. Ale y owszem sami do tego żołnierzy pilutowych poduszczali/aby go iako najokrutniejszy biczowali/aborzem u Rzymian nie było tego prawa/żeby za pewny występ pewno liczbe plag mieli dawać/ ale to było na woli Sedziów /ktorzy Katom czasem pozwalali/ aby żłoczyńce biczowali/ po ki by sie im podobało/ lubo najokructniejszymi biczami co sie pokazuje z onych słów pilutowych u Lukasza Świętego

O Skarbie nigdy nieprzebranym.

9

Świętego Cap. 23. Ktory Chrystus Pán podał na wola żołnierzy/ uwolniwszy Barabessę według affektacjey Žydowskiej/ gdy Ewangelistā ten o tym tak wspomina. Dimisit illis Barabbam, Iesum vero tradidit voluntati eorum.

ROZDZIAŁ V.

W Którym się pokazuje iż Chrystus Pan nie raz, ale dwukrotnie był Biczowany.

itest miele Authorów poważnych/ktorzy to trzymają/ y tego ratiōni dowodzą/ iż Chrystus Pán nieraż/ ale dwakroć biczowano: Raz przed Dekretem Pilatowym / a drugi raz po jego Dekrecie/ według onego Pisma Psalmu 63. Et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. A iego przed Dekretem biczowano/ pokazuje to Chrystus zofiom Święty z onych słów Matheusza Świętego. Cap. 27. Tunc dimisit illis Barabbam, Iesum autem flagellatum tradidit eis ut Crucifigetur, ktorze słowa wziętaa tē Doktor Święty/ mowią/ cur autem flagellauit, & postea Barabbam dimisit? Którymi słowy daje znacć/ iż według Ewangelisty S. Chrystus Pán Pilat u biczował nim go na śmierć Dekretową/ y siugom go swoim podał aby go ukrzyżowali. Co sie też pokazuje y z przeszego Rozdziału z Rewelacjey Erygicie Świętey.

A iego Pilat dał biczować przed Dekretem/ podobno to dla tego był uczynił/ aby zaojście z le serca Žydowskie przeciwko Chrystusowi Panu uspokoili takim biczowaniem/ktorzy na niego ostaniecznie wolały/ aby go iak napredzey ukrzyżowali; a on widząc iż niezeflużył śmierci/ nie raz do nich mowią/ żeja go starze y wypuścię. Emendatum ergo illum dimittam. Corripiam ergo illum & dimittam Lucas 23. Czym się lednat Žydzi nie kontentowali.

Atż znowu drugi raz żołnierze Pilatowi Chrystusowi Pán po Dekrecie biczowali/ niikt o tym nie może wątpić/ gdyż to było prawo u Rzymian aby potepionych na śmierć Krzyżowa biczowano / iako świadczy o tym Hieronym Święty in Matth. 27. Romanis inquit legibus

legibus sanctum est, ut qui Crucifigitur prius flagellis verbetur. **A**hostołbylo co prawda od Rzymian postanowionego / Grande nefas fuit: **R**zydowie peronie tego prawda niezamieścieli / y owozem nic nierespektujac na pierwstwie jego strogie biczowanie / instigowali aby go znowu biczowano wedlug prawa Rzymiego.

Ewangelistowie Świeci o tym drugim biczowaniu Chrystusa Pana iż nic nie wspominata / te nie ktorzy tego dalej ratia / iż oni to tylszo biczowanie y wroganie jego przypominali / ktorego sie nad prawo żołnierze domyslali. A że obyczowaniu tego żnowu po Dekrecie żaden nie mogł wątpić względem prawa / o tym żaniedali / ktorzy też y taki wielkiego morderstwa y okrucieństwa w biczowaniu jego żamilczeli / o czym iednak potym z tradiciei y żobławienia Biegiego / Ucowie Świeci wiedzieli / osobiście Brygitta święta z obiawienia Panny Przenajświętszej.

Rozensem z słoń Młotku Bożego Kościoła do myślów mozych / że go żnowu po Dekrecie biczowano / bo iesię po Dekrecie naszmieszkały z niego czynili / w Purpure go ubrawły / Korona Cierńowa Moronowali / pieściąmi go roszyle bili / policzbowali / peronie ze kiedy z niego Purpure zdiali / nim go roszaty jego własne ubrali / że go dobrze y na ten cas biczowali / aby pravou y powinnosci swej żołnierze oni dosyć uczynili / iako to dobrze uważa Chrysostom Święty Ktory o biczowaniu jego wspominają po Koronacie / Cierńowej / & non caput duncaxat, inquit, sed & vniuersum corpus illud Sanctissimum contumeliis est affectum, nam facies quidem sputis oppletur, maxilla palmis tunduntur, & reliquum corpus flagellis atteritur. Serm. de Pass.

Rtej opiniej bardziej słuszone słowa Pisma Świętego: Congregata sunt super me flagella. Psal. 34. Ego in flagella paratus sum. Psal. 37. Fui flagellatus tota die. Psal. 72. Super dolores vulnerum meorum addiderunt. Psal. 63.

R O Z D Z . I A L VI.

O Kolumnach przy których był Chrystus Pan biczowany.

Tego

O Skarbie nigdy nie przebrany.

II

Tego dorodź Jacobus Bosius Lib. 1. de Cruce Cap. 13. iż Chrystusa Pana dwarazy biczowano / gdy pożasuje te dwie Kolumny marmurowe / przy których był biczowany. O jednej Kolumnie Ktora była w przysiółku Kościoła Jerozolimskiego przyprowadziła świadectwo Hieronima Świętego / o których on także wspomina in Epitaph Paulae Epist. 27 Cap. 4. Ostendebatur illi Columna Ecclesiae porticum sustinens, infecta Cruore Domini, ad quam vincitus dicitur & flagelatus.

Potym za czasu venerab Bedy ta Kolumna znajdowała się w półrodku Kościoła na górze Gyonley od Heleny Świętej zwanej / iako otym świadczy in Libello de locis Sanctis Cap. 3. Sed & Columna inquit marmorea in medio stat Ecclesiae , cui adherens Dominus flagellatus est. Takiż y Nicephorus Callistus Lib. 3. Cap. 30. o tym dalej świadectwo.

Ta Kolumna w wielkiej byłazowej uciechności w Chrzeszczan / y znabozieniu czynili sobie pasti nieiakie rzemienne tkanie / ktoremi opisywali te Kolumny / y te pasti sobie chowali dla błogosławieństwa / y przede wszystkim w relacjach Chorobom. O czym świadczy Grzegorz święty Turonski de Gloria Martyrum Lib. 1. Cap. 7. Ad hanc vero Columnam inquit multi fide pleni accedentes corrigias textiles faciunt, eamq; circumdant, quas rursu in pro benedictione recipiunt diuersis infirmitatibus profuturas.

Iako też y teraz zwyczaj jest nabożnym żałowaniem pastora iedwabnych / ktore sa mleka Obrązów Cudownych / iako sa Obrąże Panny Przenajświętszej w Hiszpanię w Madridzie in Athocia w Kościele Świętona naszego. Takiż w Sorianie Obrąże Świętego Dominika wielce Cudownego / nie reka ludzka malowanego / Ktory sami Panna Przenajświętsza Mleka Syna Bożego z nieba zapiłwy przy obecności Świętej Maryi Magdaleny / y Świętej Katarzyny Młecznicej do tamtego Kościoła oddala. Te pasti wielce chorym pomagala / gdy bywała niemi przepasani / osobiście brzemiennym do lekkiego porozdzienia. Thomasa świętego Doktora Anielskiego Pastorom zwyciężającym Panny / ktore sie w czystości Panienskiej pochala na oddalenie posus dicaszych / y osniesienie pożabliwości ich.

B 2

Drugi

19

O Skárbiie nigdy nie przebránym

suæ passionis nocte alligatus, illusus, & verberatus fuit. *ii.* Sed ea est, quæ in Pilati Præterio pro Castigationis supplicio aderat, ad quam Dominus noster Iesus Christus iubente Pilato flagellatus est. Integra enim est, nec maior erat, ne posterior flagellandi hominis pars ab altiori columnna tegeretur, quam Ioannes Cardinalis Columna Legatus Apostolicus, in partibus Orientalibus sub Honorio III. circa Annum Domini MCCXXIII. huc asportauit.

O Przeniesieniu tey Kolumny z Jeruzalem do Rzymu Raphæl volateranus Lib. 22. Antropol. to piſſe. Is Cardinalis Sanctæ Praxedis ac Legatus in Expeditione Hierosolimitana fuit Anno 1220. Martiryum ferre passus &c. Reuertens vero Columnam cui Christus alligatus ad plagas fuerat, secum attulit, quæ nunc apud Ædem S. Praxidis visitur.

Onophrius Pannuinus także in tract. de 7. Eccles. Rom. wymieniając Relikwie Świętego Piotra sie znayduią w Kościele Świętej Praxedę, takie też dale o tym świadectwo. In eodem proximo Oratorio S. Zenonis extat columna ad quam Dominus noster Iesus Christus tempore suæ passionis alligatus fuisse dicitur, & verberatus quam ante Annos CCCL. Ioannes Columna Præsbyter Cardinalis huius Tituli sub Honorio III. Orientis Legatus ex Hierosolimis Romanam attulit, Et in eo Oratorio locauit.

Wale innych zacnych Autorow w tym sie zgadzają/ iż Chrys̄tus Pan nie raz, ale dwakroć był biczowany/ y nie przyiednym stupie/ ale przy drugu stupie/ pierwſzy raz w nocy/ a drugi raz kiedy go miało po Dekrecie prowadzić z Krzyżem na gory Kalwaryę. Co sie leszczyc może in Lib. Ciacon. de vita & gestis Summor. Pontifici. Et in vita Ioan. Cardinal. Columnæ.

R O Z D Z I A L VII.

O Koronaciey Chrys̄tusa Pana Korona Cierniowa.
B Boac Chrys̄tus Pan diffamowany przed Pilatem z potwarzy źydos wſciej

I 2 Pierwszy Księgi, Pierwsza częſć

Drugizás stup marmurowy który sie w Rzymie w Kościele świętej Praxedę znayduje/ ten jest w którego w domu Sadowym Pilata in atrio Pretorii byl Chrys̄tus Pan biczowany drugi raz. A je ten stup nie jest wielki / tylko na trzy piedzi w zwysk/ dla tego niektóry tez byli o nim opinie/ że to tylko jest włamek/ albo częſć niewielka tamtej Kolumny marmurowej/ która byla podpora przysionka Kościola Jerozolimskiego. Ktora opinia istko Bosius świadczy w znowu byl niewielki Ludolphus Carthusianus in Lib. de vita Christi. Parte. 2. Cap. 62. to onim piſſac. Pars aliqua de Columna flagelationis Christi, in Cathedrali Beatæ Mariæ Deiparæ Virginis templo, in Summa Ara, cum multorum Christi comitum Sanctorum Reliquiis, reposita colitur. Ostenditur & alia huius columnæ pars Romæ in Ecclesia Sanctæ Praxedis, maior vero pars Ierosolimis fertur esse. Pokazuo mori y druga częſć tey Kolumny w Rzymie w Kościele Świętej Praxedę/ wieleka iednak częſć onę powiadalo bydzie w Jeruzalem w Kościele na gorze Spiskiej. Bedac niektóry tez opisnia tego Autora zwiedzieni/ trzymali za prawne/ iż to jest ten stup przy tym Chrys̄tus Pan byl biczowany/ na kilka częſci pstrym rozdzielony.

Dowodnic iednak to sie pokazuje z Historię ktora w Kościele Świętej Praxedę jest napisana/ iż ta Kolumna ktora sie tam znayduje/ nie ta jest ktora byla podpora w przysionku Kościola Jerozolimskiego/ przy której byl Chrys̄tus Pan biczowany; ale to jest Kolumna albo raczej wedlug naszej mowy Pregierz/ który byl wystawiony w domu Sadowym na biczowanie z loczynów/ przy którym tez Chrys̄tus Pan byl biczowany / kiedy go iuż na śmierć prowadzili miano/ y ten stup marmurowy ani wieleka ani mniejsza byl/ iako teraz jest/ który ten zaseney Jan Columna Kardinal Titulis Praxedis bedac Legatem od Honoriusa III. Chrześcianstiego pod czas Expedicji Świętej do Wojska Chrześcianstwa do Wyspy Chrześcianstwa podczas Expediciey Panow Chrześcianstw na otrzymanie ziemi Świętej z tamtadz soba przywiósto do Rzymu/ y položyl go w Kościele Świętej Praxedę Roku 1223. O czym takatām jest Historia napisana/ y przy niej ten pregierz wymalowany. Columna quæ in hac Sacra Capella reconditur, huic depictæ omnino similis, non ea est, quæ templi porticum sustinebat, ad quam Dominus Iesus Christus in suæ

wózkiey / iakoby en miał sie czynić królem żydomikiem / y sprzedanidź
się cesarzowi. żołnierze mówiąc go rozwiecie moc oddanego / y grom adzieli
się wsyszy do domu pilatowego / y wiele násłiesiów z niego fabie
czynili / żerwotki go żego sat / w purpurowego prz/obiektu / y upłoszyli żoł-
nierz / żernia wielce ofirego u głowę tego one włożyl / y trzcinę grus-
zbo one do głowy iego przyciągli y pzybilali / a midło berla brokotessie-
gi / trzcinę mu dali w ręce prawe / Klekałac przed nim z násłiesi-
stiem / królem go żydomikiem nasywali Matth. Cap. 17.

Jesliż to było z roszczenia pilata / albo żwiadonością iego / tego
Ewangelistowie święci nie wspominały / lednak Augustin Święty
oni mówią trzyna Tract. in Ioan. Ii pilat jesliż tego nie pozwalał czyn-
nić / ale iednak dopuścił im czynić z nim co by chcieli. Pilatus inquit
autem permisit facere, aut ius sit. Co sie stąd potoczył / gdy tym żartom
swojem nie zgánili tego / że takie násłiesiów z niego czynili / ale y os-
zyskem żydom go jeszcze na wiele z niego wroganie / w Koronie Ciers-
niowej y w purpurze od żołnierzy przetrząnego przedstawiał mo-
wilec do nich Ecce homo Oto głowięt. Ioan. 19.

Dziwna to była koronacja Pana naszego / ktora Athanazy śpies-
ty nabojsnie wważałac mówił. Miraculum nouum & in credibile,
quem per ludibrium, subsanationemq; pulsabunt, ei triumpha-
fia addiderunt ornamenta, coccineam Chlamidem, Coronam
spineam. Nam tamen si ea quasi per contumeliam agebant, effi-
ciebatur tamen inde, ut ab eo latenter spoliarentur Dæmones.
Na drugiem miejscu. Et quem inscientes contumeliis afficie-
bant, hunc nolentes prophetam appellabant, & quem illuse-
rant verberantes, huic victoriae premia tribuerunt &c. Serm. de
Pass. & Cruce Dñi Tomo. 3. Wielka to była taiemnicą albowiem
Bog Ocieć / ktory go dla nas na śmierć wydał / mówiąc to na wiele żo-
waleiego / y nasze obrocił / iako mówi Clemens Alexandrinus Pa-
dag. Lib. 2 Cap. 8. Hæc Corona est flos eorum qui credide-
runt in eum, qui fuit glorificatus, Cruentat autem & castigat
eos, qui non crediderunt. Ta korona mówi jest zwiatem tydzień /
ktorzy uwierzyli w niego / ktory był wielbiony / zwani zas / y kozie
tydzień ktorzy nie uwierzyli / według Hieronima Ewangelista / ktory o Ko-
ronie

O Skarbienigdy nie przebrany.

IS

tonde Pánstley toż powiedział in Psal. 57. Iustis floret ad ornatum,
peccatoribus præbet spinas ad configendum. Sprawiedliwym
dwutnie Eu ich ozdobie / grzesnym jas pedale Cierne na granienie :
Bylis my nie kiedy niepleśni / owocu żadnego nieprzynosił / a teraz za-
koronatio Pana naszego śliczne zwiatki / y łodkie owoce w wiernych
sie iego robza / gdy za jego taka koronatio / przymuie na sie wsyskie
grzedy narodu ludzkiego / idzie to Sedulius Lib. 4. Carm. tym
wierszami pięknie wyraził.

Spinis circumdat amplum

Nexa corona Caput, quoniam spineta, benignus
Omnia nostrorum suscepereat ille malorum.

B Kiedy ta korona pana zwiatemica z gladzenia grzes-
zowów naszych / y onego przeklęcia / ktore Bog był polosył na
wysytkę śiemie dla grzedu pierwego rodzica naszego / iż miasto
ewocow stęblich / miało mu rodzic Cierne / y osie kolacy / iako to
wczęstia doktorowie Święci. Mysterium erat Corona : mówi Cy-
rillus S. Catech. 13 Solutio enim erat peccatorum, dissolutio
autem maledictionis. Accepit sententiam Adam. Maledicta
terra in operibus tuis, spinas & tribulos adferet tibi: Propterea
Iesus accepit spinas, vt soluat hanc maledictionem.

Lub o kiedy takie zwianowanie Pana naszego / y in se násłiesi-
stemu wyzadzane / nie był przestalemnic wielkich Bościów zwawies-
niu násłemu służacy / stąd iednak nie byli wolni od grzedu ont los-
trowie / gdyż te wysytko na despekt ont Chrystusowi Panu czynili /
o talemnicach Bościów nic niemyśloc / ani wiedzac / iako też y ci ktorz-
go przyswoili. Dla tego słusna pomsta za takie wielkie swotrzosći / y
nieznośne grzedy od Boga ponosili / y teraz jeszcze ten przeklety y
wielce brzydki Narod / karania dozieszne od niego ponosi. Iose-
phus. Lib. 6. de Bello Iudaico. Cap. 11. pisze iako gdy Titus
y Vespasianus zwoley Bożej zwierzał wille adheserat lat po
miete Chrystusa Pana oblegli / kiedy na kordy bęben po kilku set tys-
iąc / ktory di pojmać mogli / przyswoili / w przod wysytkich biczuilac /
y tak gesto w obolo wsyskiego miasta Eu murom miejstom w przyswo-
jony wiślieli / że y miejstam tuż nie było na stawianie przyswoju / ani też
przyswojo

Frzyżow na Frzyżowanie ich z fławalo. Milites autem diuerfis modis
suffiebant, ira, & odio, & ludibrii causa, inquit Iosephus, ut pro-
pter multitudinem iam spatium Crucibus deerat, & Corporibus
Cruces.

Foremna Historia pisanie Philo Judeus, iako Czesa iebnego nazwiskiego
smiewali sie dzieci z Króla Żydowskiego Agryppy którego zwano Heros-
dem / o co sie bardzo frasowal ten Philo na Flaccusa Starosta Aleksandryjskiego / że ani Karal takich swowolnych / nawet ani im tego
zabronil czynic / naten czas jeszcze paniocemu

Historia tego takiego prawnika Philo in Flaccum. Był mówiąc niewidzialny albo raczej bezrozumny, którego zwano imieniem Carubas, który czasem we dniu i w nocy nago biegał po mieście i po posiadłach, nic niedbałac na żalmo, ani upalenia Słoneczne, z którego dżesięci pośmiewisku i igrzyska sobie stroił. Czasu jednego zaprowadzili do szkoły i ubrawszy go w rogostę miasto Sąty Królewskie, poсадzili go na miejscu najwyżej, aby mógł być od wszystkich widziany i uczyniony Koronę z papieru, włożyciła na głowę jego, a miał skrócona Królewskiego dali mu w ręce trzcine, i klekali przed nim, mówiąc: witaj Królu Żydówstwa, a drudzy wokoło niego stali, kie-mailac na ramieniu, iako jaką piechotę, jednego o przywileje prosiły, drudzy sie go radzili z trony Rzeczypospolitej, a potym robiąc wielkim głosem wołali, na żywoty jego Marim, które słowo po Syryjsku znaczy Pana. Wiedzieli albowiem iż Agrippa był rodem Syryczyk, i królował nad wielką częścią Syrii.

Te Historia powiedział Philo, gani potym to Flaccusowi
że niezabiegał / aby takiego pośmiewiska z króla Žydowskiego dzieci nie
czynili / ale im iefcze dopuściwał / gdy mówi : His auditis, imo visis
Flaccus, cum debuisset illum insanum coniicere in Carcerem ,
ne illusoribus præberet materiam petulantiae , atq; etiam ipsos
subornatores; quod Regem Cæsar is amicum a Senatu Romano
honoratum , ornamenti Prætoriis, ausi sint acertis obliquisq;
contumeliis laceſſere, non solum eos non castigauit, sed nec co-
hibere quidem dignatus est, licentiam dans malitiosis & in-
uidis &c.

Ale to było z dopuszczenia Bożego / iż tak Žydzi nasmiewali sie z Koronatley Chrystusa Panę Korona Cierńowa / y przegali sie z niego / taki przysło potem na Žydów / że y z Króla Žydowstiego bieci sie nasmiewali y z rokotem ich w stydem y zdespettami onych samych.

ROZDZIAŁ VIII

Z jakiego Ciernia Chrystusowi Panu była upleciona Korona.

O Koronie Cierniowej ktora Chrystus Pan byl od żołnierzow Pi-
satowych Koronowany rożne sa opinie. Jedni powiadaja że nie
z prostego Ciernia byla/ ale z tego/ ktore z Lacińskiego zowie sie Ber-
beris abo Cerasinus, To Ciernie wielce jest ostre/ ktorego na gorze
Oliwnej blisko Gierużalem wiele sie znajduje: zowia te niektorzys Spi-
na Sancta, Ciernie święte. podobno względem tego/ iż osią abo kol-
ki po trzy pospolu wiedney kupie wydanie z siebie y gesto; czym widzi si-
nie takim sposobem reprezentować Tajemnice Troyce Przenaswietsey,
iako też Kłotoczką/ gdy na Krzyż głozałki z siebie wypuści za/ Krzyż
Chrystusa Pana wyrazajac. Abo też dla tego nazwawsie Ciernie święte
iż tey opinie byli/ że z takiego Ciernia Korona/ Chrystus Pan byl Ko-
ronowany. Takie Ciernie znajdują sie y w Polsce w Ogrodach
Pańskich ktore agrest rodzi.

Drudzy zas powiedaia ze ta Korona Cierniowa byla z Cierni Morskiego ktore luncos zowia Laciniacy / ktorey opiniey iest Anselmus swiety. Oczym in Dialogo de Pass Dni, tak mowi. Hec Corona non fuit de spinis, sed luncis marinis, que habent acutiores aculeos quam verae spinæ. W czym nasladuia Anselmus Swietego Bonaventurę Swiety in Ioan. 19 takze Ludolph. Cartusianus Parte 2. Cap. 62. de vita Christi Domini. Insí zas stej opiniey iżta Korona byla wpleciona z Ciernia / ktore Pismo Swiety nazwia Ramnus. Psal. 57. Priusquam spinæ vestræ intelligerent Ramnum, ktore slowa Psalmu Kommentuiac Hieronim Swiety te o nim powiada: Ramnus sentium genus est. asperimum acu-

Pierwszy Księgi, Pierwsza Część

Icis, & more gratissimum: vnde intelligitur duplam habere virtutem, vltionis & retributionis: iustis floret ad ornatum, peccatoribus præbet spinas ad configendum: Ramnus m: iest Rodzay Ciernia wielce przysnego/ ale bárzo wdziecznie kwitnacego/czym takoby połazule mieć dwójka moc/to jest/ zemścić sie/y wveselac: sprawiedliazym mowiąc kwitnie na ozdobe/ a grzesnym podacie Ciernie na graniec nich. To Ciernie ten Świety Doktor / przypomnywa do Jezu rozgledem gestych Polacych gálażek. In Caput. 3. Abacuc.

O tym Cierniu dawni Paganie tey byli opinie/ iż ma temac/ etary odpedzać; dla tegoż żałeli byli ono wieśać w okańcach/ y ná brzwiach/ iako Discorides Lib. 1. Cap. 102. o tym piše. Fama est inquit, ramos Ramni valuis fenestrisq; impositos, veneficia de-pellere. Drudzy powiadają/ iż jest wielce skuteczne na ulecenie gádzia-ny iadowitej. Takiego tedy Ciernia powiadala Chrystusowi Panu bydż wpleciona Korona. Cellius Rodiginus Lib. 5. Cap. 9. Petrus Bellonius Lib. 2. Obseruat. Cap. 88.

Ta zalecenie tego Ciernia dosyć by była ona przypomnieć onim w Piśmie Świętym/ Iudicum Cap. 9. iako wątkie drzewa chcięły so-bie obrąć za Króla/ to Ciernie; kedy tak jest/ morilli wątkie Drzewa do Ramnu/ podz y Krolu nad nami/ ktorzy odpowiedzial im. Jesliż prawdziwie postanowiacie miszwoim Krolem/ podcie do mnie/ y pod cieniem moim odpoczywacie. A jeśli nie chcecie/ niedbay wypnięcie ogieni z Ramnu/ y pożre Cedry Libanus. Ta przypomność nie była przez wielkiej Tajemnice. Wiele abowiem takich było/ ktorym Korona Chrys-tusowa była y jest iebze wzgorzeniem/ bedacich chwala na świecie/ iako Cedry Libanste wysoko wywiesiona: a niechcac pod cieniem Korony Cierniowej odpoczywac/ na spalenie do ognia wiecznegosam wrzuceni. Ale o tym wiecze się powie w Rozdziale drugim Eu Eonicowi.

Luboto tedy z tego abo innego Ciernia Chrystusowi Panu była Korona wpleciona/ dosyć na tym wieśać/ że okrutnie ta Korona głos we Pańsko żałila/ ktorzy Korony ostrość chciac niektory Ojcowie Świeci opisać powiadają/ iż siedmdziesiąt ran y dwie/ w głowie sie jego Przenaswietsey znadzowała od Korony Cierniowej zaddnych/ iako S. Wincenty Ord. Pred. Serm. in die Parafceu. o tym świad-

czy. Et

O Skarbie nigdy nie przebrany

czy. Et Capiti eius inquit imposuerunt coronam, quæ eum in Capite, in septuaginta duobus locis crudeliter vulnerauit, nam erat admodum pilci.

R O Z D Z I A L IX.

O nie których Cudach tey Pánskiej Korony Cierniowej:

Naprzod ten jest Cud prawie wstawni dho codzienny tey Przenaswietsey Korony Cierniowej/ iż gálażki iey widzą sie bydż zawise świeże y zielone: y lubo listki iey widzą sie bydż zwiedle, iednak mocno Wosko/ natkodzibyli się odmładzio/ Grzegorz Światy Turonski de Glor. Mart. Lib. 1. Cap. 7. to o nich piše. Ferunt etiam ipsas Corona sentes quasi virides apparere: quæ tametsi videantur aru-isse foliis, quotidie tamen reuiuiscere virtute Diuina.

W Dziejach Królestwa Francuskiego/ in Annal. Nicolai Gil-
le Regis Secret. Czytamy iż gdy Carolus Magnus zwracał sie z Hieruzalem/ Konstantyn Cesarsz Konstantynopoliski między innymi Keliu quiam Swietymi/ ktorzy mu wiele darowali/ ofiarowali mu też czar-
ske tey Korony Przenaswietsey Cierniowej/ ktorzy gdy on z wielką
wzczęciwością y nabożenstwem/ iako za starb nadrożby przyimowali: przy
obecności jaznych Pánów/ y wszystkich Dworzan tak swoich/ iako y
Dworu Cesarskiego/ Ciernie tey Korony cudownie zaraż kwitnoc pos-
zelo/ y z wielkim podziwieniem wąscy kwitnacej sie Koroni tey Páns-
kiej przypatrivali.

Szczyći sie też wielce Kawalerya Maltenis S. Ioannis Hiero-
solimitani tak off przeszacna Reliquia Swieta/ iż ona maioc z Hierus-
zalem tey Korony Pánskiej Cierniowej kilka roszczek, ten Cud onych
przedziwny wystawia. Iż zawise na kozy Rok in die Parafceu:
w dzieni Wielkiego Piątku zwykly kwitnoc o godzinie siostry/ to jest o
godzinie dwunastej na pułzegarzu/ ktorzy godziny Chrysus Pan był
na Krzyżu zawieszony: ktorzy Ciernie kwitnace w byt plemu ludowem pos-
pazowano na kozdy wielki Piątek o teyże godzinie/ ktorzy Cud wstal był
potym/ a to podobno dla grzechow iakich ktorze sis w tamtej Ziernie
zsydowęs

Pierwszej Księgi, Pierwsza Część

20 Znajdowali iako Author tych Historiæ sie domyslawa. Jednak po tym Roku 1457. Źa Jacobus de Melli Minili Generalis Militia S. Ioan. Hierosolimit. gdy te Ciernie Korony były wystawione w Koście na Ołtaru w dniu Wielkiego Piątku/ tedy iestce trzy godziny przedtem iako były zwycięskie przednac w przodzie zakończone galazki tych Korony Cierniowej/ na który Cud weszła Kawalerja / y lud pospolity patrzał.

Na pamiątkę tedy takiego Cudu/ zā instantia Magistri Generalis tych Kawalerzy/ Bulla ex Stolice Apostolstkiej w dana jest / Etos rasiere Malcie znayduje/ y Regestrona tamże w Cancellaryey tych Kawalerzy Roku mianowanego. W której Bulli wspomina się y ten Cud/ y pozwalasie Swieto Celebrować tych Korony Przenaswietley 3. Idus Augusti sub Festo Dupliciti, Bosius Lib. 1. de Cruce cap. 14.

Istedy z wielu Historiæ pokazuje sie iako Cudownie zwycięla była zwycięstwa tą Korona Cierniowa/ tedy raczej trzymać mamy / iż była z Ramnu kolocego/ a nie z ciernia Morstiego / ex Iuncis Marinis, abo też in hęgo: gdyż iako świadczy Hieronim Swiety vt supra. Ramnus czosu swego rodzi krojaki wodzieszne/ y Plinius taka bydż nature tego opisuje Lib. 24 Cap. 14. Ciernie zā Morstie żadnych zwiecia nie mia- wa ani galej/ tylko kolti abo osći ostre y długie. A ni tež żołnierze mogli się tak pretkno na takie Ciernie zdobyć Morstie/gdyż Hieruzalem jest opodal od Morzu/ iako to Baronius aduertute Thomo 1. Annal. sub Anno 34. Zaczym podobieństwo jest / że raczej ta Korona była Panu năsemu wpleciona z Ciernia które sie znajdowało na polach przy Hieruzalem/ iako jest Ramnus/ którego jest bardzo wiele przy tym Morstie na górze Olivonej.

A ze Anselm Swiety in Dialogo de Pass. Dñi. powiada o Koronie Poniętej Cierniowej / które sie znayduje u Króla Francuskiego/ iż jest ex Iuncis Marinis z Ciernia Morstiego/ gdy o niej taka mówi. Hanc Coronam quam habet Rex Franciæ, non est de spinis, sed ex Iuncis marinis qui habent acutiores aculeos quam veræ spinæ. Tedy te opinie Oyców Swietych/ które sie widzą bydż sobie przez Cierne/ mogą sie tak konkordować/ iż ta Korona Chrystusowi Panu była wpleciona/ nie z jednego Ciernia/ ale z rozmaitego/ iako sam Pan Bog

O Skarbie nigdy nie przebranym.

21

Bog orby nował y sprowadzał w ogledem swych sprytów kłamiennic/ które Innocentius Papa III. opatrzał tak o niej mówi. Haec Corona de tribus spinis complectitur, scilicet Contritione, Confessione, & satisfactione. Prima pungit cor, propter vanam cogitationem. Secunda pungit os, propter vanam locutionem. Tertia pungit manum, propter iniquam operationem, Prima pungit per dolorem, Secunda per pudorem, Tertia per laborem. Ta Korona mówi z trojaktiego Ciernia jest złożona/ to jest/ z sferu by/ wiznania na Spowiedzi s. y dosyc uczynienia. Pierwsza kola serce dla proznych myslí. Druga kola ręka dla proznej mowy. Trzecia kola reke dla złych uczynków. Pierwsza kola przez bolesć/ druga przez wstyd/ trzecia przez pracę). Tym tedy tak nabożnym wrażaniem Korony Cierniowej/ daje znac ten Papież/ iż z trojaktego Ciernia materialnego Korony Chrystusowi Panu była wpleciona.

Potwierdza sie to z Tertuliana de Corona Militis Cap. 14. Etos ty kontemplując sobie Korone Chrystusa Pana. Pyta sie nabożnego Chrześcianina / iaka profe Korone dla oboiety płci Chrystus Pan przysiął? z Ciernia y Glogu rozuniem: figurując tym wyjście nasze / które nam zrodziła ziemia Ciało naszego/ iakoby chciał rzecz / z Ciernia roznaiatego/ które znaczą grzechy rozmaitę/ iako tež wielu biczów był biczowany/ coraz strożymi/ w ogledem grzechów ledne nad grugie ciezszych dla których członków strogie y nie jedno karanie zaśluzyl według Davida Swietego Psal. Multa flagella peccatoris.

Istęce ta Sententia potwierdzić się może z onych słów Pisma Swietego Genes. 3. Maledicta terra in opere tuo spinas & tribulos germinabit Tibi, tedy Bog przeklina ziemie węjskie / które ols wiek mogłyby bydż tu poistkowi ludzkiemu/ iż miała rodzić mu Ciernie głogowe/ aże y ziemię w Morzu/ nie tylko rodzi Perły/ Korale/ y Róż mienie drogie/ ale tež z tego przekleństwa Bożego rodzi y Ciernie/ trzciśnie/ y dy vastly rozmaitę/ dla tego może sie bespiecznie o tym trzymać / iż Chrystus Pan aby zniósł to przekleństwo ze węjskich Ziemię/ tedy tak z tego Ciernia które sie na Dolach rodzi/ iako y tego które sie tež w Morzu znayduje/ chciał mieć Korone wplecioną. Iako mówi Crillus Swiety Catech. 13. Propterea Iesus accepit spinas, vt soluat hanc maledictionem.

C3

24

Pierwszy Księgi, Pierwsza częst.

A je Doktorowie Święci nie wymieniają oraz tego y oweego Cles-
nia tez Korony Pąstley / ale jeden to / a drugi in se Cierne mięnie;
nie przez to ma się rozumieć / że tylko z jednego była Ciernia ta Kratos
na Panię. Jako też Ewangelistowie Święci o tytule który Pilot
polożył nad Krzyżem Chrystusowi Pānu / jeden nad drugiego wyró-
źnicy piše także o biczowaniu / będąc trolakiem bicząmi biczowany.

R O Z D Z I A Ł X.

O promówdzeniu Chrystusa Pāna na śmierć z Krzyżem.

Biel ten zwyczaj tak w Rzymian / iako y w Grekow / że złoczyńcow
Dekretowanych na śmierć Krzyżową / nago ich prowadzone na
plac / a Krzyż swoy powinni byli dźwigać na ramionach swoich do
miejsca kiedy mieli by dż. Krzyżowanie. A gdy ich prowadzono / trabio-
no przed nimi / y podwoysią wolal po ulicach / opowiadając przyczynę
potepienia ich na takową śmierć. O pierwszym zwyczaju ze takich obs-
zajewsfy / ich z sat swoich / nago ich na śmierć prowadzono / pokazuje
się to z Platona Lib. ii de Legibus, także Jozephā Lib. 19. Anti-
quit. Cap. 3. Kiedy piše te Žistorya / iako Cherecha który zabil Malis-
gule Cesarza / y Lupusa / który tuz zabil Žoneiego / ze tych za takie excess
na wiekszo hanbe ich nago prowadzono na śmierć. R z inſem i kto-
tych na śmierć Krzyżową potspione / tak też postepowano: lubo nie
zawieſe / dla pewnych przyczyn.

A ielsli zaś tego nie tak skromno śmiercio krocic miało / ale
tylko pod miecz stazono / abo na inſe lżejszo śmierć: te dy pospolicie
takim w satach ich wlaſnych / lubo na koſtowniejszych / w iakich by
kto chciał stanąć na placu / tego dopuszczone; iako o Świętym Cy-
pryku Biskupie Kartaginskim czytamy w żywotie jego / kiedy od
Galerusza / iż nie chciał Bogiem jego ofiary czynić / był na śmierć
ścieta potepiony / ten ubiegły sie w saty swoje Biskupie / y tak sta-
nął na placu / a potym gdy iuz byle swoje miał podać pod miecz / zdios-
zony z siebie Dalmatyke oddał ja Diakonom / a inſe saty katom / a
tumu który go miał ścinct / rostażał mu dać dwadzieścia Czterony
złotyf.

O Skarbcie nigdy nie przebranym.

złotyf. Cum peruenisset in locum qui dicitur Sextus, quarto ab
Urbe Millario , expollauit se birro , & tradidit Carnificibus :
Dalmaticam vero tradidit Diaconis, & stetit in lineis expectans
spiculatorem, & dum ille appropinquasset, iussit suis illi dari vi-
ginti Aureos Apud Pumel. de Pass. S. Cypr.

O drugim zwyczaju pokazuje się z onyf flow Plutarck Lib. de
farda Num vindicta: corpore quidem quisq; maleficiorum su-
zm effert Crucem, boję z złoczyńcows mowt / na fobie Krzyż swoy
swynost.

O trzecim piſe Varro Lib. 5. de Cing. Lat. Cornelius Tacit-
tus Lib. 2. Seneca 9. Controu. tego iefcze dokládałac / iż oproč tra-
bienia / y obwolania Wyskiego / czasem tez y dzwoniono / ludzi tym os-
trzegaliac / aby kto snadź niewiadomie nie dotknal sie iako / Katak abo
złoczyńce / mając to sobie za nieczystość wielką / y moste nie latiego
nieczęścia.

Chrystusā Pāna iako prowadzono na śmierć w spominatio Ewāni-
gelistowie Święci / że nie obnażonego / ale w satach iego wlaſnych: iako
że piſe o tym Mattheus Śriet. Postquam illuserunt ei , indu-
erunt eum vestimentis eius, & duxerunt cum vt Crucifiregetur
Cap. 27. & Marci 15.

Dla czegobz Chrystusā Pāna nie nagiego prowadzono na Kals-
wary / iako zwyczaybył na Krzyż potepiony prowadzić / gdyż tez y
takim dwu lotron / który oraz z Pānem prowadzono / iako niektory
erzymia / że ich obnażonydy / w białym tylko odśieniu wiedziono / y
Malarze tak ich tez zwylki malowali: I niektory dają te przyczyny z
iż złoczyńcow dla tego obnażonyego prowadzononą śmierć / aby kogoś
mu wolno ich było siec rozgami / y ostremi żelaźnemi bocznymi popry-
chacy poganiac / żeby sie na mete nie oclagali / ale śpiesnicz posili / aby
Krzyż swoy dźwigałac z nim sobie nieodpozywał.

A iż Chrystus Pān iuzbył dojść y bēzo okrutnie biczowany / dla
tego w satach go iego prowadzono / aby snadź na drodze ob czeſtego
bicia rozgami nie uſai / iakoś pod Krzyżem nie razi upadał / a podobno
moglo tez to bydʒ z roſtażania Pilata / żeby sie iefcze źydzi bartszy nad
nim nie masticie w tcy drodze / iakož oprocz tego gdz go prowadzono /
tedy

tedy przez te drogi / iedni go policzkowali / drudzy pieszcia w syte bili / y tak mocno y barzo / ze zdaleka było słychać takie jego bićia / iako to samego Pana Przenaswietla o sobie oznajmila Brygidie Świętej / y o sobie świadczy mówiąc / lubo nie widziałem bitacego / siłszałam tedyńac wyraźnie dźwiek uderzenia. Interim cunte Filio meo ad locum Passio-nis, alii percusserunt eum in Collo, alii faciem cæciderunt, & tam fortiter & valenter percussus est, vt licet ego non viderem percutientem, audiui tamen clare sonitum percussionis, Lib. I. Reuelat. Cap. 10. Albo iezęze dla tego wskatach go iego prowadzono / aby był znaczniejszy / y pokazali go ludziom w skatach iego miedzy lotrami / iż ten jest / ktory czynil sie Królem Jydowskim.

Ale rāczez o tym rozumieć mamy / ze sie to działo wsysko z sposażenia Hostiego / iako y to / iż nie lamano goleni iego na Krzyżu / iako Lotrom / ktory byl z nim ukrzyżowany / a to sie działo / aby sie Pisma Proroków Świętych o nim wypełnily.

O tym zas iż Chrystus Pan niosł Krzyż swoj na gore Golgaty / wyraźnie sie to pokazuje z Ewangelię Świętej / y to że Symona Cyrenejsa przymusiли do tego / żeby mu go pomagał dźwigać.

Jesliż też przy takiej processiē Chrystusa Pana trabilo / abo Podwojski obwoływał przyczyny takiej jego śmierci / o tem nie moż nic pewnego / z tad iednak dorozumiewać się nie kazał / iż gdy Pilat kazał na wieżach Krzyża Chrystusa Pana ten Tytuł Jesus Nazarenus Król Jydowski polożyć / iuś nie było potrzeba aby Podwojski obwoływał przyczyny śmierci jego / ani też żeby Tablice z innym napisem Debetum / oprocz tego Tytulu przed niem nie niesiono. O trabileniu saszych Jydow / iż onina ten czas trobili z piekielney stręgi radosci / iż oszczymali czego pragneli / latwo temu Kożdy może dąć wiere / gdyż ten Narod zwykli był często na Święta swoje / y za insza okazy / trobic dla czego też niektore Święta swoje trakti nazwiały ten Narod Bogu obrzydzoney.

R O Z D Z I A Ł X I .

Iakim sposobem Symon Cyreneus pomagał dźwigać Krzyża Chrystusowi Panu,

Wielom

Wielom podoba się ta opinia / iż Symon Cyreneus taki sposobem pomagał dźwigać Krzyża Chrystusowi Panu / iż oraz go niosł z Chrystusem Panem / trzymając zaledwie koniec Krzyża za Chrystusem Panem / a Chrystus Pan za drugi przedni. **Tey Sententiey** byl Cardinalis Baronius Tomo I. Annal. Anno Christi 34. Cogitur inquit & Symon Cyreneus altera ex parte Crucem post Iesum Portare. Gaietanus takiże in Cap. 23. Lucæ: Christus, inquit, ferebat Crucem in anteriori parte, Simon autem in posteriori, & ita ibat post Iesum. Takim sposobem y Malarze te historya zwykli malować.

Drudzy zas uważaiac słowa Ewangelistow Świętych. Matheus uſe Świętego Cap. 27. Exeuntes eutem inuenierunt hominem Cyreneum nomine Simonem, hunc angariauerunt vt tolleret Crucem eius. Márka Świętego Cap. 1. Et angariauerunt praetereuntem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa Patrem Alexandri & Ruffi, vt tolleret Crucem eius. y Lukasz S. Cap. 23. Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa, & imposuerunt illi Crucem portare post Iesum. Tedy z tych słów Ewangelie Świętej tego dochodzi / że Chrystus Pan sam tylko ieden niosł Krzyż swoj przez wsysko miasto Hierusalem / a potym wyszedł z nim z miasta napoda kuli Symona Cyrenejsa y przymusił go / aby Krzyż iego niosł / aż na miejsce kedy miał bydż Chrystus Pan ukrzyżowany.

Augustyn Święty Lib. 3. de Consensu Euangelistarum, takiego jest o tym rozumienia / co sie z tych jego słów pokazuje. Vnde intelligitur, inquit, quod ipse sibi portabat Crucem, cum exiret in locum memoratum. Simon autem ille angariatus est, de quo tres Euangeliæ commemorant, cui postea data est Crux portanda usq; ad locum.

A że Chrystus Pan przez wsysko miasto Hierosolimie sam niosł Krzyż / a potym wyszedł z miasta Symon Cyreneus niosł go na to miejsce kedy miał bydż ukrzyżowany: Consalus Duranthus wiele przyprowadzi zacnych Doktorow ktorysa tey sententiey / iako Augustinus świętego vt supra Athanazego Świętego Serm. de Pass. & Cruce Domini. Origenesa Tract. in Matth. 25. Świętego Hieronima.

¶

Euthimius